

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ R. K.**, bytom B., **2/ Ing. E. K.**, bytom B., zastúpených JUDr. M. M., advokátkou v B., proti žalovanému **Ing. Mgr. P. Š.**, bytom B., zastúpenému Mgr. P. R., advokátom v B., **o určenie veci do dedičstva**, vedenej na Okresnom súde Brezno pod sp. zn. 6 C 218/2005, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. februára 2011, sp. zn. 13 Co 195/2010, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. februára 2011, sp. zn. 13 Co 195/2010 **zrušuje** a vec **vracia** Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Pôvodná žalobkyňa, K. K., rod. B., sa svojou žalobou domáhala určenia, že je výlučnou vlastníčkou parcely č. X. o výmere 1320 m², určenej geometrickým plánom č. X., vypracovaným spoločnosťou G., s. r. o., B., ktorá zodpovedá časti pôvodných parciel č. X. a č. X., k. ú. T.. Zároveň sa žalobou domáhala vypratania tejto nehnuteľnosti žalovaným. Žalobu odôvodnila skutočnosťou, že jej rodičia O. B. a K., rod. Š. boli spoluvlastníkmi pozemkov vedených v pozemno-knižnej vložke č. X. v k. ú. T., okrem iných aj parcely č. X. a parcely č. X., ktoré mali výmery 1324 m² a 1230 m², avšak v dedičskom konaní po svojej matke K. B., rod. Š., v roku 1999 sa dozvedela, že časti uvedených pozemno-knižných parciel boli vysporiadané na základe notárskej zápisnice v roku 1996 a zostávajúca výmera obidvoch pozemkov je len 383 m² (parc. č. X.) a 642 m² (parc. č. X.). Pretože rodičia žalobkyne v minulosti určite nedávali súhlas pre oddelenie parciel, ktoré mali v spoluvlastníctve, osvedčenie vydržania či iného titulu pre nadobudnutie vlastníctva inými osobami nemohlo byť oprávnené. Po smrti pôvodnej žalobkyne vstúpili do konania

jej synovia ako univerzálni dedičia, ktorí žiadali v konaní určiť, že predmetná nehnuteľnosť patrí do dedičstva po poručiiteľke K. K..

Okresný sú Brezno (v poradí tretím) rozsudkom z 30. júla 2010, č. k. 6 C 218/2005-213 žalobu zamietol. „Žalobcovi“ uložil povinnosť nahradiť žalovanému trovy konania vo výške 1310,40 eur do 30 dní od právoplatnosti rozhodnutia na účet jeho právneho zástupcu. Svoje rozhodnutie v zásade odôvodnil tým, že v konaní sa nepotvrdila skutočnosť, že by plocha, ktorá bola ako vydržaná osvedčená 07. októbra 1996 notárskou zápisnicou JUDr. A. P., notárky so sídlom v P., v prospech A. H. – právnej predchodkyne žalovaného, nebola skutočne aj H. v minulosti užívaná. Užívanie tejto plochy H. síce nebolo v konaní zistené nad všetku pochybnosť, avšak dostupné dôkazné prostriedky svedčili v ich prospech. Poukázal na to, že ustálená právna prax ani nevyžaduje pri preukazovaní oprávnenej držby dôkazy rovnakej dôkaznej úrovne a obsahu ako pri preukazovaní vlastníctva – preukazuje sa paktický užívateľský stav, nie právny stav vlastníctva. Pre dobromyseľnosť a nerušenosť držby rodinou H. potom v tomto prípade svedčila najmä tá skutočnosť, že medzi touto rodinou a rodinou B. nevznikol žiadny spor ohľadne akejkoľvek plochy, ktorú by niekto užíval na úkor druhej z uvedených rodín. Nebol takisto produkovaný žiaden dôkaz o tom, že by rodina H. nemala byť v dobrej viere o tom, že užíva svoj pozemok. Konštatoval, že nemožno ignorovať, že v konaní je dôkazné bremeno na žalujúcej strane, ktorá by pre vyhovieť žalobe musela preukázať, že spornú plochu v minulosti užívala rodina B., že oplotenie pozemku začiatkom 70. rokov bolo neoprávnené, nimi napadnuté, a že vloženie pozemno-knižných parciel č. X. a X. do družstva nebolo len evidenčné, ale že išlo skutočne o plochu (vo výmere podľa pozemkovej knihy), ktorej užívania sa pri vložení manželia B. vzdávajú v prospech družstva. Tak by dokazovaním podporili obsah listín, ktoré v prípade uvedených parciel B. skutočne svedčia ako vtedajším vlastníkom. Tvrdené vlastníctvo, by tak v dôkaznej rovine bolo na vyššej úrovni ako tvrdenia o užívaní inými osobami. Vo svetle uvedeného je tak kľúčovou okolnosťou v tomto prípade skutočnosť, že skorší zápis v pozemkovej knihe v prospech B. ohľadne spornej plochy, ktorej by inak bol dôkazom o existencii titulu pre ich vlastníctvo, bol negovaný zisteniami súdu ohľadne užívania spornej plochy inými osobami, čo by svedčilo buď pre scudzenie predmetnej plochy B., prípadne pre nejednotnosť pozemno-knižnej evidencie pozemkov a evidovaného právneho stavu so stavom paktickým, t. j. mohlo dôjsť k posunom hraníc jednotlivých pozemkov (užívaných plôch), ktoré spolu susedili. Každopádne tieto zistenia vytvárajú výraznú pochybnosť o tvrdeniach pôvodnej žalobkyne, či jej právnych nástupcov. Na uvedené nemal vplyv ani obsah uvedenej notárskej zápisnice zo

07. októbra 1996 s vtedy doloženým geometrickým plánom, v ktorom sa nesprávne uvádzal ako pozemno-knižný vlastník parciel č. X. a X. Slovenský štát. Vedomosť o tom, že vlastníctvo oddeľovaných parciel svedčí B., mohla A. H. zistiť až pri zaobstarávaní listín k osvedčeniu z r. 1996, dovtedajšia dobrá viera a nerušenosť držby až do r. 1992 tým popretá nie je. Prvostupňový súd tak dospel k záveru, že A. H. najneskôr v r. 1992 rodinný dom aj s príslušnými pozemkami vydržala do svojho vlastníctva na základe dobromyseľnej nerušenej držby v trvaní od r. 1956, resp. 1958. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O. s. p.

Krajský súd v Banskej Bystrici na odvolanie žalobcov rozsudkom z 22. februára 2011, sp. zn. 13 Co 195/2010 rozsudok súdu prvého stupňa zamenil tak, že určil, že pozemok parcela číslo C.X. – trvalý trávny porast s výmerou 1320 m², katastrálne územie T., obec T., okres B., vytvorený na základe geometrického plánu číslo X. zo dňa 03. 03. 2006, ktorý vyhotovil G., spol. s r. o., B., autorizačne overil dňa 03. 03. 2006 Ing. M. G., úradne overila Správa katastra B. pod číslom X. dňa 03. 03. 2006, patrí do dedičstva po poručiťke K. K., rodenej B., nar. X., ktorá zomrela dňa X.. Žalovanému uložil povinnosť vypratáť pozemok – parcela číslo C.X. – trvalý trávny porast s výmerou 1320 m², katastrálne územie T., do 15 dní a zaviazal ho nahradiť žalobcom 1/ a 2/ trovy konania v sume 132,78 eur do rúk ich právnej zástupkyne do troch dní. V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, že okresný súd v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav veci, ale nesprávne ho právne posúdil. Aby odvolací súd predišiel prekvapivému rozhodnutiu pre účastníkov konania, oboznámil ich s iným právnym posúdením a vyzval ich, aby sa k nemu vyjadrili. Urobil tak výzvou z 21. 12. 2010, sp. zn. 13 Co 195/2010, ktorú v dôvodoch rozhodnutia odcitoval. V predmetnej výzve uzavrel, že vykonané dokazovanie preukazuje detenciu právnych predchodcov žalovaného, nie držobnú vôľu, preto A. H. nenadobudla vlastníctvo (spornej nehnuteľnosti – pozn.) vydržaním a teda nenadobudli ho ani jej právni nástupcovia, aj keď pri uzatváraní ďalších kúpnych zmlúv, resp. pri dedení mohli byť dobromyseľní, to zn. vychádzali zo zápisu v katastri nehnuteľností. Ak zápis v katastri nehnuteľností nezodpovedá skutočnosti, potom má vlastnícke právo skutočného vlastníka absolútnu ochranu. Poukázal na to, že „uvedené závery odvolacieho súdu neboli vyvrátené vyjadrením žalovaného zo dňa 18. 01. 2011 (čl. 229-231 spisu). Za právnú skutočnosť, ktorá by nasvedčovala, že právnym predchodcom žalovaného plynula vydržacia doba, totiž nemožno považovať to, že „konanie p. M. aj žalovaného a jeho právnych predchodcov dokazuje, že boli vnútorne presvedčení o existencii svojho vlastníckeho práva, i keď takého právo neexistovalo“ (čl. 230 spisu)“. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O. s. p.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný, navrhol ho zmeniť, potvrdiť rozsudok prvostupňového súdu a žalobcov zaviazat' na náhradu trov konania. Dovolanie odôvodnil tým, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Poukázal na to, že pred vydaním napadnutého rozsudku reagoval na výzvu odvolacieho súdu z 21. 12. 2010, a k inému právnomu posúdeniu veci odvolacím súdom podal písomné vyjadrenie z 18. 01. 2011, v ktorom uviedol, že počas doterajšieho konania dostatočne preukázal splnenie všetkých podmienok vydržania sporného pozemku žalovaným, resp. jeho právnymi predchodcami, teda to, že žalovaný, resp. jeho právní predchodcovia s pozemkom nakladali ako s vlastným, a zároveň boli v dobrej viere, že pozemok im patrí. Keďže hranice nehnuteľnosti, ktoré mali byť v čase ich predaja v 50. rokoch predávané p. M. boli v teréne označené tak, že obsahovali aj spornú časť pozemku, zároveň boli p. M. a právnymi predchodcami žalovaného užívané a neskôr boli takto aj právnymi predchodcami žalovaného oplotené bez toho, aby právní predchodcovia žalobcov, ktorí prakticky užívali zvyšnú časť pozemku na pravej strane pozemku za domom vzniesli počas niekoľkých desaťročí, akékoľvek námietky voči tomuto stavu, podľa názoru dovolateľa je nepochybné, že právní predchodcovia žalovaného a žalovaný boli po celú dobu držby v dobrej viere, že sú vlastníkami sporného pozemku. I v prípade, že mal odvolací súd za to, že nemožno úplne jednoznačne určiť, či je držba sporného pozemku žalovaným, resp. jeho právnymi predchodcami oprávnená alebo neoprávnená, odvolací súd mal považovať držbu za dobromyseľnú, keďže tieto pochybnosti hmotnoprávne rieši ustanovenie § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka o vyvrátiteľnej právnej domnienke, v pochybnostiach sa predpokladá, že držba je oprávnená. V závere dovolania odvolaciemu súdu vytkol, že sa v odôvodnení rozsudku žiadnym spôsobom nevysporiadal s jeho tvrdeniami obsiahnutými v jeho písomnom vyjadrení zo dňa 18. 01. 2011, a iba na strane 3 rozsudku konštatoval, že „uvedené závery odvolacieho súdu neboli vyvrátené vyjadrením žalovaného“. Žalovaný vyslovil názor, že odvolací súd takto postupoval pre nedostatok relevantných argumentov potrebných na obhajobu svojich tvrdení v odôvodnení rozsudku.

Žalovaní vo vyjadrení k dovolaniu sa stotožnili s rozsudkom odvolacieho súdu a svoj nesúhlas s ním vyslovili iba v časti výroku o trovách konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.) zastúpený v súlade s § 241

ods. veta druhá O. s. p., proti rozsudku, proti ktorému je tento mimoriadny opravný prostriedok prípustný (§ 238 ods. 1 O. s. p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O. s. p. ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O. s. p. (či už ho účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O. s. p., ale zaoberal sa aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O. s. p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku či uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných pod písmenami a/ až písm. g/. Vady konania podľa ustanovenia § 237 písm. a/ až písm. e/ a písm. g/ O. s. p. Žalovaný nenamietal a ich existenciu po preskúmaní spisu nezistil ani dovolací súd.

Vychádzajúc z obsahu dovolania a v ňom vytýkaných nedostatkov, dovolací súd sa osobitne zamerl na skúmanie otázky, či postupom alebo rozhodnutím odvolacieho bola žalovanému odňatá možnosť konať pred súdom podľa § 237 písm. f/ O. s. p.

Pod odňatím možnosti konať pred súdom treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania odnímajú tie jeho procesné práva, ktoré mu zákon priznáva. O vadu konania, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O. s. p. významná ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi, a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. Takáto vada konania znamená porušenie základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý súdny proces, ktoré právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).

Z hľadiska posúdenia existencie procesnej vady podľa § 237 písm. f/ O. s. p. ako dôvodom zakladajúceho prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu nie je pritom významný subjektívny názor dovolateľa, že v konaní k takejto procesnej vade došlo,

ale len jednoznačné, všetky pochybnosti vylučujúce zistenie, že konanie je skutočne takouto vadou postihnuté.

Žalobca namietal, že konanie je postihnuté vadou tejto povahy z dôvodu absencie dostatočného a presvedčivého odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu v dôsledku nezaoberania sa jeho tvrdeniami obsiahnutými v jeho písomnom vyjadrení zo dňa 18. 01. 2011.

Podľa § 157 ods. 2 O. s. p., v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Rozhodnutie súdu ako orgánu verejnej moci nemusí byť totožné s očakávaniami a predstavami účastníka konania, ale z hľadiska odôvodnenia musí spĺňať parametre zákonného rozhodnutia (§ 157 ods. 2 O. s. p.), pričom účastníkovi konania musí dať odpoveď na podstatné (zásadné) otázky a námietky spochybňujúce závery namietaného rozhodnutia v závažných a samotné rozhodnutie ovplyvňujúcich súvislostiach. Citované zákonné ustanovenie sa totiž chápe aj z hľadiska práv účastníka na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorého súčasťou je aj právo na súdne konanie spĺňajúce garancie spravodlivosti, a toto ustanovenie treba vykladať a uplatňovať aj s ohľadom na príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) – porovnaj napr. rozsudok vo veci Garcia Ruiz proti Španielsku z 21. januára 1999, sťažnosť č. 30544/96, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1999-I tak, že rozhodnutie súdu musí uviesť presvedčivé a dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť vo svetle okolností každej veci. Judikatúra ESLP teda nevyžaduje, aby na každý argument strany (účastníka) bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (rozsudok Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, sťažnosť č. 21522/93, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-III, rozsudok Higgins a ďalší proti Francúzsku z 19. februára 1998, sťažnosť č. 20124/92, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1998-I). Ústavný súd Slovenskej republiky vyslovil, že „súčasťou obsahu

základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takémuto uplatneniu“ a že „takéto odôvodnenie musí obsahovať aj rozsudok opravného (odvolacieho) súdu“ (IV. ÚS 115/03).

V preskúmvanej veci, podľa názoru dovolacieho súdu, odôvodnenie zmeňujúceho rozsudku odvolacieho súdu nespĺňa požiadavky kladená na riadne odôvodnenie rozsudku v citovanom ustanovení § 157 ods. 2 O. s. p. Aj keď je pravdou, že žalovaný sa nevyjadril k ostatnému odvolaniu žalobcov proti prvostupňovému rozsudku, ktorým po tretíkrát za sebou bola žaloba zamietnutá, na výzvu odvolacieho súdu účastníkom, aby sa vyjadrili k inému právnemu posúdeniu veci z 21. 12. 2010 (čl. 226-227 spisu), žalovaný 18. 01. 2011 doručil odvolaciemu súdu svoje písomné vyjadrenie, v ktorom skutkovo a právne polemizuje s názormi a závermi odvolacieho súdu prezentovanými v predmetnej výzve. Pokiaľ sa následne v dôvodoch svojho rozhodnutia odvolací súd obmedzil iba na doslovné opísanie uvedenej výzvy s tým, že „uvedené závery odvolacieho súdu neboli vyvrátené vyjadrením žalovaného zo dňa 18. 01. 2011 (čl. 229-231 spisu)“, z odôvodnenia druhostupňového rozhodnutia je nezistiteľné, čo bolo obsahom vyjadrenia žalovaného a prečo, z akých dôvodov argumentáciu žalovaného vo vyjadrení na výzvu nepovažoval za spôsobilú vyvrátiť závery odvolacieho súdu. Dôvody rozhodnutia odvolacieho súdu tak potom nedávajú odpoveď na tak podstatné otázky, ako je hodnotenie dobrej viery (ako predpokladu oprávnenej držby) žalovaného, resp. jeho právnych predchodcov, ako sa vysporiadal s námietkou žalovaného súvisiacou s vyvrátiťnou právnou domnienkou oprávnenej držby zakotvenou v ustanovení § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka, a v neposlednom rade odvolací súd nijako nezdôvodňuje ani svoj záver o nemožnosti oprávnenej držby contra tabulas, teda držby nehnuteľnosti, ktorá je podľa katastra nehnuteľností vo vlastníctve inej osoby než držiteľa.

So zreteľom na uvedené konanie pred odvolacím súdom je zaťažené procesnou vadou v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p., preto Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 O. s. p.). S prihliadnutím na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť rozhodnutie, nezaoberal sa dovolací súd už námietkou žalovaného, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O. s. p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 24. októbra 2013

JUDr. Ľubor Šebo, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Mgr. Monika Poliačiková